

»Ali res? Meniš, da bo res treba?« izusti zaspano prvi brat.

»Joj, da se vama le ljubi toliko govoriti,« ju pokara in se prevale na desno, tako da je bil obrnjen proč od ognja ter zopet zasmrči. Ko to vidita prva dva, zakličeta tretjemu: »Če ti tako, mar meniš, da bova midva drugače? Sama se ne bova pehala in brigala za hišo, ki je last nas vseh treh!« In ko mu tako zakličeta, se zlekneti še sama pod senčnato lipo ter kmalu prav glasno zasmrčita. In tako smrče zdaj zopet vsi trije bratci-lenuhi in spijo kot trde klade. Niti vročina goreče hiše niti prasketajoče iskre in goreči ogorki, ki padajo tudi nanje, jih ne predramijo. Šele nočni hlad jih znova prebudi. Tedaj vstanejo, se nekaj časa pretegujejo in prestopajo, nato pa izpod lipe ogledujejo, kaj se je zgodilo. Zvezde so migljale in polna luna je sijala, zato so lahko videli le še tleče pogorišče tam, kjer se je prej dvigal njih udobni in prijazni dom.

Ko so o tem izvedeli ljudje, so posmehljivo govorili: »To so vam pa lenuhi, to! Res jim ni para pod božjim soncem!«

Dodič Ivan

Luca

Ilustriral Fr. Uršič

Prav tisti dnevi, ko se je končavala svetovna vojna, so mi ostali najbolj globoko v spominu. Takrat smo stanovali na Dovozi cesti, kjer sem imel priliko opazovati vrvenje ljudstva, vojakov in drugih, ki so hiteli vsi proti kolodvoru, da se čimprej odpeljejo na svoje domove, k svojim družinam. Kdo more popisati veselje teh ljudi, ki so zadovoljno sedeli na stopnicah, na strehah in odbijačih železniških voz in se vozili domov. Nič jih ni motilo slabo vreme, dež in sončna pripeka, v njih je gorela vesela misel na dom, na domače ljudi in na rodno vas, na znanje in tiste vabljive travnike in potočke, ki so ob njih preživali zlato mladost! Nihče ni čutil zoprnega duha svoje popaljane obleke, prepojene z znojem in oškropljene s krojo, kajti njih srca so hrepenela po lepšem življenju.

V tej čudni zmedi so vojaki popustili konje in vozove. Niso jih vezale nikakršne dolžnosti. Ko so pridrdrali z iskrimi konjiči v bližino železniške postaje, so spregli vozove, privezali konje k plotu ali kamor koli in jih pustili, da so si iskali živeža po shojenih in skoraj uničenih travnikih v ljubljanskem predmestju.

Vojaki so pobrali nekaj vrednejših stvari v svoje krušne torbe in pohiteli na postajo gledat, na kakšen način bi zlezli na kak prenapolnjen vlak, ki bi jih odpeljal v smeri proti domu.

Najpečkrat pa tudi vojak »trenar« ni utegnil pogledati po vozu in tedaj so predmestni otroci in ženske planili nanj in odnesli, kar je komu prišlo v roke. Najpečkrat so se otroci stepli med seboj za kako manj vredno reč. Kot najpeččje stetinjo na vojno sem imel do nedavnega spravljen zelo lepo okovan bič za konje, ki sem ga pobral na cesti, ker so ga otroci zavrgli kot nerabno stvar.

Ko sem ga pri selitvi našel na podstrešju, sem ga podaril mlekarici, ki nam je veliko let vozila s Posavja mleko na dom.

Tako se je sčasoma nabralo po vseh ljubljanskih predmestjih, posebno za kolodvorom, lepo število konj, lepih in mladih, starih in suhih.

Na naše dvorišče je vsako jutro prišla stara rjava kobila in vsako jutro sem ji dal košček kruha, ki sem si ga moral pritrirati pri zajtrku. Ker nisem

vedel, kako naj ji rečem, sem jo krstil za Luco. Ta Luca je bila na eno oko slepa. Zjutraj je prihajala prav pred hišni prag in meni se je zdelo, da mi dobrovoljno mežika s svojim zdravim, temnim očesom.

Razumel sem njeno prošnjo in ji dal kruha, ki ji je šel še bolj v slast kot meni, čeprav je bila takrat v mestih trda za kruh.

Kadar je použila kruh,* mi je zadovoljno prikimala, kot bi se zahvaljevala in je tanko zahrzala.

Luca mi je ugajala, ker je bila pohlepna in najbrž že tudi precej stara. ker so se ji rebra precej močno poznala. Njena koščena hrbtnica me je tiščala, kadar sem se skobacal nanjo in jo ponosno jahal.

Preden sem sedel nanjo, sem jo vedno pripravil v bližino obcestnega kamna, da sem lažje splezal na njen upognjeni hrbet.

Ker je bila na eno oko slepa, ni nikdar dirjala po cesti, kot so to delala žrebeta in njene mlade vrstnice, polne ognja in žioljenja, kljub lakoti...

Moja Luca je bila celo tako ubogljiva, da sem jo mogel naučiti, kdaj naj krene na desno in kdaj na levo. Če sem jo lahko udaril po desni strani vratu, je zavila na desno in narobe. To mi je posebno ugajalo.

Nekega jutra pa se je zgodilo, da meni tako ljube živali ni bilo na dvorišče, in mati mi je rekla, ko sem še lezel v hlače: »Janez, tvoje Luce pa danes še ni bilo nič na spregled.« Mislil sem si: Bog ve, da bi ji dal veliko skorjo kruha. Polastila se me je neprijetna slutnja. Brž sem bil oblečen, napravljaj sem se spotoma, stekel na dvorišče in potem na cesto, da sem pogledal, če je morda ob kakem plotu, ali kjer koli, ker je danes ni bilo na naš prag. Takoj po zajtrku sem šel stikat za njo. Po dolgem iskanju sem končno našel staro Luco. Ležala je mrtva za pokopališkim zidom pri So. Krištofu... Vse štiri kosmate noge je molela od sebe. Pogledal sem njene oči, ki so stekleno zrle v oktobrsko nebo. Žival je skoraj gotovo poginila od lakote. Hudo mi je bilo, kot če bi mi umrl ljub tovariš pri igri. S sklonjeno glavo in ves potrtn sem šel domov in povedal vsem žalostno novico: »Moja Luca je poginila in leži za zidom pri So. Krištofu.«

Popoldne se nas je zbrala večja družčina in smo šli gledat tja za zid. Luce ni bilo več tam, gotovo so jo zakopali, da ne bi širila po okolici neprijetnega smradu.

Velikokrat v žioljenju sem se spomnil na to Luco. Posebno mi je živo stopila pred oči njena zapuščenost, njeno slepo oko in njen stekleni pogled tam za zidom.

Kako napravimo sadni kis? Manjvredno sadje, ki pa mora biti vsaj nekoliko zrelo, najprej zdrobimo ali stolčemo. Nato iztisnemo s stiskalnice sok, ki ga nalijemo v sodček ali večjo steklenico (pletenko), da pokipi. Pri kipenju nastane iz sladkorja alkohol, ki ga nato očetne glivice spreminjajo v očetno kislino. Da se to čim hitreje izvrši, pustimo posodo odprto in na toplem. Kisanje tudi pospešimo, ako dodamo pokipelemu soku 1–2 litra pravega vinskega kisa, ki ima mnogo očetnih glivic.